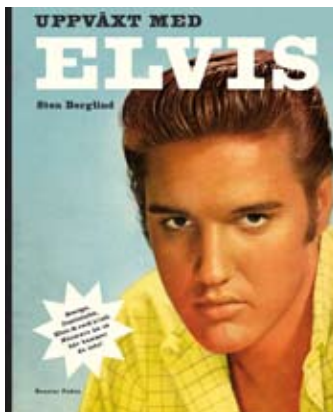

Erikssons bokrapport 2010/2011

Bengt Eriksson fortsätter att göra ett urval bland de senaste musikböckerna. Här kommer hans första rapport för i år, fler följer. **Av** Bengt Eriksson

Sten Berglind
Uppväxt med Elvis
BONNIER FAKTA

Sten Berglind är min absoluta svenska favoritskribent när det gäller att dokumentera den ungdomsmusik som föddes på 50-talet – det vill säga rock'n'roll – och även andra populärkulturformer som hänger ihop med 50-talsrocken. Berglind är en blandning av journalist och ett överärtigt fan och jag gillar hans både journalistiska och smått fanzineaktiga sätt att skriva rätt på, "enkelt" och lättillgängligt, samtidigt som han lyssnat och skriver sig in till musikens hjärta.

I "Uppväxt med Elvis" dunkar ett hjärta av rock'n'roll: på varje sida, i varje mening och ord. Berglind placerar sig själv

Sten Berglind tränar för att inte bara sjunga och spela som Elvis Presley utan också se ut – precis – som idolen. Fotot "togs hemma hos en tjej som hette Birgit sommaren 1958".

– som en ung blivande svensk Elvis och som allt mer vuxen – mitt i musiken och berättelsen. Det handlar om Sten lika mycket som om Elvis och därmed om oss, vi andra, och vårt förhållande till musiken och tiden, om den betydelse som rock'n'roll fick för en hel generation (av arbetarungar, bör tilläggas, för 50-talsrocken var arbetarbarrens generationsmusik).

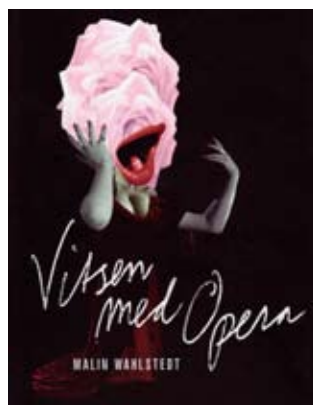
På ett rent otroligt svartvitt foto från 1958 sitter Sten och tar ett gitarrackord – och han ser ut exakt, alltså exakt, som Elvis. Kusligt likt. Han berättar om musiken och filmerna och om tidningar som skrev om Elvis Presley utan att begripa något. Också många foton på Elvis, skiv- och tidningsomslag. Samt ett foto på en spräckt akustisk Gerdin-gitarr, det när-

maste Elvis Berglind kom en Gibson.

Det börjar och slutar i Västerås. Sten Berglind jagar sig själv, återbesöker miljöerna där han skulle bli Sveriges Elvis och får tag på ett gammalt rullband där

han ska ha sjungit Elvis-låtarna *Party* och *Jailhouse Rock*. Men nej; bandet finns kvar men har spelats över av en sjungande studentkvartett.

BE

Malin Wahlstedt
Vitsen med Opera
MALINS MÅSTERVERK
"Vitsen med Opera" är en annorlunda operabok. **Malin Wahlstedt** har skrivit en livfull och entusiastisk propagandaskrift om och för Opera! Jo, när Malin skriver om Opera så

ska det vara stor bokstav och gärna utropstecken! Malin Wahlstedt har haft ett längre, mer intensivt förhållande till opera än jag, som senare i livet hittade till operan via rock, pop och kompositörer/musiker som Terry Riley, Brian Eno, Philip Glass, Kronos Quartet... Sju år liten gick Malin med mor och far på Kungl. Operan och såg "Carmen" (Edith Thallaug sjöng huvudrollen). Längre upp i livet skildes operan och Malin åt men så möttes de igen härom året – med besked! Malin blev statist på Göteborgsoperan och började till och med ta sånglektioner! Egna upplevelser (enligt ovan) varvas med intervjuer (nämnda operasångerskan Thallaug, operaregins nestor Folke Abenius, Folkoperans chef Mira Bartov och så vidare) där Malin med blossande entusiasm vill ha svar på sin fråga: Vad är vitsen med Opera!? Två huvudspår: kärlek och politik. Det första betonar hon och jag instämmer. Men när hon undervärderar det andra, då

invänder jag. Opera handlar om kärlek i alla dess former. Inte minst sexualitet: lust och lusta. Men opera handlar också – lika mycket – om politik i betydelsen makt: mellan makthavarna och folket, mellan olika makthavare, rika och fattiga, föräldrar och barn, klasser och kön. "Schabloner", skriver Malin Wahlstedt. Javisst, det är väl därför som hon och jag och alla som älskar opera älskar just opera? I operan tas schabloner, det klyschiga och banala på allvar. Och en schablon rymmer alltid en sanning. Människans liv är lika banalt som allvarligt. Boken "Vitsen med Opera" rekommenderas särskilt till dig som aldrig förstätt vitsen med Opera! Och aldrig fått uppleva alla de stora känslor som kan skölja genom kroppen – hela kroppen – under en operaföreställning. Läs, bara läs och du kommer strax att sätta fart i riktning mot närmaste operahus...

BE

Keith Richards (med James Fox)
Livet (övers: Linnéa Olsson)
NORSTEDTS

Ozzy Osbourne
(med Chris Ayres)
Jag är Ozzy
(övers: Linnéa Olsson)
NORSTEDTS

Eric Clapton
Självbiografin
(övers: Elisabet Fredholm)
ICA BOKFÖRLAG

Tre arbetarklassmemoarer, så kan Richards, Osbournes och Claptons självbiografier beskrivas. Alla tre är engelska arbetarungar. Just är, i presens: de må ha dragit ihop – såväl som dragit i sig – hur många miljoner som helst, men märkligt nog har de ändå förblivit de personer som de föddes till och växte upp som.

Keith Richards har berättat en fantastisk självbiografi, som författaren James Fox fångat exakt och skrivit ner.

Richards berättar om "Livet", som musiken är en del av, och han verkar – trots allt, ni vet – ha ett elefantminne.

Han berättar ärligt och öppen hjärtigt – eller saknar möjligen spårar. "Snäll" är han inte, när han pratar om sin musikaliska äktenskapspartner (för det är väl det

Keith Richards och Mick Jagger har blivit – som ett gammalt "bögpar", för att låna ord från Marie-Louise Ekman). Fast allt han berättar om Jagger kan ju vara sant... väl?

Spännande att läsa både om hans stora musikintresse (som fascinationen inför John Lee Hookers blues på ett enda gitarrackord) och om hans arbetarklassuppväxt i Dartford, sydväst om Themsen (där Keith gjorde det enda som hjälper: nitade pluggets största mobbare).

John "Ozzy" Osbourne kommer från arbetarstadsdelen Aston i Birmingham. Han inleder "Jag är Ozzy" med att kokettera (om ordet kan användas om honom): "Nu måste jag bara komma ihåg nåt..." Ozzy minns mycket, om han minns rätt är en annan sak. "Andra

människors minnen", påpekar han, "kanske inte överensstämmer med mina".

Inte minst kommer han ihåg barn- och ungdomen: farsan jobbade natt på fabriken och morsan inledde sitt pass på fabriken när farsan kom hem. Ozzys skolhat (dyslektiker och ADHD) och när "inbrottstjuven John" fick tre månaders fängelse. Musiken – närmare bestämt "With The Beatles", deras andra LP – blev räddningen. Han spelade skivan om och om igen: "Det kanske låter överdrivet... men för första gången kändes det som om mitt liv hade mening."

Historien från annonsen i en musikaffär – "Ozzy Zig söker gig" – till släppet av det första Black Sabbath-albumet den 13 februari 1970 är spännande som en roman – eller som livet självt. Sen följde allt fler droger av allt fler sorter men frågan är ändå: Hur hade livet för arbetarpojken John Osbourne gestaltat sig utan rockmusiken?

Till skillnad mot Richards och Osbourne har Eric Clapton, såvitt jag förstår, skrivit "Självbiografin" med egna händer. Berättandet är inte lika proffsigt och flödande men det blir en poäng: det märks att han ansträngt sig, skrivit inifrån sig själv. Clapton berättar ärligt om alkohol och andra droger, förlusten av sin fyraårige son. Människan går inte att skilja från musikern.

Även här fångas jag av de tidiga åren, hans uppväxt i Ripley, Surrey. Ett litet radhus med toalett i ett skjul längst bort i trädgården, varken badrum eller elektricitet, enbart gaslampor. Inte fattigt men inte heller rikt. "Föräldrarna" hade i alla fall råd att köpa en billig akustisk gitarr åt "sonen". Det blev en tysk Hoyer, som Eric försökte lära sig spela på. Han kunde inte stämma gitarren och hade svårt att trycka ner strängarna som satt alldeles för högt.

Hans första egna singel var *When* med Kalin Twins medan den första låten Eric Clapton spelade nödortfött på gitarr var *Scarlet Ribbons*, som han lärde sig efter Josh Whites inspelning.

Kul och uppmuntrande läsning att gitarr-Guden Clapton från Yardbirds, John Mayalls Bluesbreakers, Cream med flera hade svårt att lära sig spela gitarr – det gick tydligen inte alls så fort och lätt.

Som liten kände Eric att han var annorlunda, något var inte som det skulle. Och så fick han reda på det: hans mamma och pappa var egentligen hans mor- mor och morfar.

Rolf Hammarlund
Mitt eget Sixties –
En bok om att vara
ung och musikga-
len på 60-talet
PREMIUM

I "Mitt eget Sixties" har Rolf Hammarlund, producent för TV-serierna "Sixties" och "Seventies", sam-

lat ett 50-tal intervjuer – dessutom i sin helhet – som gjordes till den första TV-serien.

För mig, som också var med på 60-talet, är det trevligt att (åter)stifta bekantskapen med till exempel Gerry Marsden (Gerry & The Pacemakers), Billie J. Kramer, Hank B. Marvin (The Shadows), Cilla Black, Georgie Fame, Donovan, Roger McGuinn (The Byrds), Eric Burdon (Animals), Ray Davies (Kinks), John Sebastian (Lovin' Spoonful), Martha Reeves (Martha & The Vandellas), Georg Wadenius (bland annat Blood Sweat & Tears) och Benny Andersson (Hep Stars).

Lätt att känna igen sig när de berättar om hur musikintresset föddes och den första tiden som musiker/artister. Men också lite konstig läsning, tycker jag. Som Rolf Hammarlund skriver: "Jag

Mikael Wiehe
Aldrig bli som ni – Sånger och synvinklar
ORDFRONT (bok)/WARNER (box)

När sångpoeten blir gammal eller i alla fall äldre så ger han ut en coffee table-bok. De senaste åren har det kommit flera exempel på det och Mikael Wiehe slår på ännu större: praktverket "Aldrig bli som ni" finns både som separat bok och som del av en skivbox om 16 CD!

Formatet är som en LP. Massor med foton i färg och svartvitt från Wiehes hela karriär. Och även före, ett tidigt foto är daterat 1960. Där syns pojken Mikael i kortbyxor och med en akustisk gitarr i hand.

Åsa Linderborg skrev förordet och här finns också en intervju med Wiehe om hans textskrivande. Intervjun "måste ha gjorts 1989 i en tidning som jag inte har namnet på av en journalist som jag inte minns", påstår Wiehe.

Vem försöker han lura? Det är förstås Wiehe som intervjuat sig själv. Bäst så! Fast det har blivit en nära och bra egenintervju med Mikael Wiehe som (sång) poet, vilket han inte vill kalla sig men det gör jag ändå!

För övrigt kan boken liknas vid ett uppförstorat CD-häfte med lätttexter samt längre och kortare kommentarer. Mikael Wiehe är en lika engagerad som engagerande historieberättare, det vet alla som hört hans mellansnack på scen. Han hade också kunnat bli författare.

Ungefär hälften av spåren på de 16 CD-skivorna är tidigare utgivna: alternativa tagningar och live-inspelningar men också aldrig tidigare utgivna låtar. Att höra så tidiga inspelningar à la Simon & Garfunkel som *Rosie* och *Louise* (1968–70) känns som att smygkika i en gammal dagbok. *Kontaktförsök* (*Ursäkta en yngling*), skriven senare på 70-talet till Kabaré Fredagsbarnen, har en fräck text om kärlek. (Det vill säga sex!)

BE

har valt bort mycket av deras mörka perioder med eventuella drogmissbruk och personliga problem... (och) försökt fokusera mer på musiken.”

Det är en personlig fråga, vad man tycker att musik innehåller och speglar. Fast det bör noteras att rockmusiker sällan idkar självinspektur i sina självbiografier utan allt kommer med, ont som gott, för att allt är en del av livet och därmed musiken. Också min syn på musikens förhållande till livet, medan Hammarlund tydligen har en annan syn.

Rolf Hammarlund var också en av många svenska tonåringar som lockades att börja spela själv och bildade egna popband på 60-talet. Fruit, ett av ”hans” band, spelade på samma Gärdesfest som jag (1970). Men hans 60-tal var ändå inte mitt. Undertiteln ”En bok om att vara ung och musikgalen på 60-talet” får stå för honom; personligen. Jag (och många andra) har fler erfarenheter av 60-talet, på just gott och ont.

Mary Quant, 60-talets engelska modeskapare framför alla, intervjuas också. Extra plus för att Hammarlund tar ett steg från 60-talspopen till klädmodet (vilka hörde tätt-tätt ihop).

BE

CajsaStina Åkerström
Du och jag, farsan
NORSTEDTS

CD-boxen ”Fem sidor” (1994) innehöll också en förut utgiven, egen sång, *Ingenstans (är man fri som en fågel)*, där Fred Åkerström framförde en självbiografisk text om sitt, orda-

Siw Malmkvist
/Carl Magnus Palm
Tunna skivor av mig
NORSTEDTS

Siw Malmkvists självbiografi, som Carl-Magnus Palm hjälpt till att skriva, är alldeles för allmänspråklig. Korta meningar och så vanliga ord att vem som helst kunde ha skrivit sin livs-

grant, ”sönderslagna liv”. Det var obehagligt, riktigt otäck att höra honom.

Också otäck att läsa den (själv)biografi, ”Du och jag, farsan”, som dottern CajsaStina, född 1967, skrivit om pappa (och även farfar och mamma). CajsaStina Åkerström skriver så utlämnande att det känns som att tjuvläsa.

CajsaStina, ”namne med kallskänkan i Fredmans I:a epistel av Carl Michael Bellman”, långtar ”gruvligt” efter pappa, samtidigt som hennes skildringar av hur trubadurens lilla dotter redan på 70-talet (så tidigt!) skulle – måste – vara ständigt närvarande vid pappas sida – på turnéer, bakom scenen, vid filminspelningar – är så hemska.

Sitta tyst på krogen och dricka (”vuxenpoäng”) Bitter Lemon med is. Stötta pappa när han föll ur taxin. Sitta – lika stilla och tyst – vid köksbordet när pappa knattrade på skrivmaskin eller bytte gitarrsträngar. Farsans gråt och ilska, från det ena – plötsligt – till det andra.

CajsaStina skriver om ”presen” på henne och Freds ”ängest”, om sin ”rädsla” för pappa som övergår i ”ursinne” när hon knackar på dörren till lägenheten i Karlskrona och ingen öppnar. Hon tror pappa finns där inne men inte vill öppna, att han sitter och tjuvar.

Hur närgånget hon än skriver så är boken också full av kärlek och vilja att förstå, både pappa

historia med samma ord och meningar. Tyckte jag först – men hur kunde jag tycka så dumt? Ju längre in i boken jag kommer, desto bättre fungerar det vardagligt enkla skriftspråket för att berätta om ”en vanlig människa med ett ovanligt yrke”.

Schlagersångerskan Siw Malmkvists uppväxt i Borstahusen och Landskrona är en parallell till Keith Richards, Eric Claptons och Ozzy Osbournes. Far och mor var statare; ont om pengar. Däremot många barn: Siw var en av nio i syskonskaran. Observera dubbel-w respektive enkel-v: artisten kontra privatpersonen.

Skildringen av Siw Malmkvists barn- och ungdom fördjupar bilden av artisten Siw Malmkvist (också efternamnets stavning ändrades som artist) och förklarar hennes folkliga popularitet. Det förklarar också varför somliga låtar kom på skiva. Siw berättar att det gick upp för henne

att alla inte hade det likadant när hon började skolan (bästisen Barbro var disponentdotter och bodde i villa med piano). Siw undrar varför hon ofta känt sig ”underlägsen” och varför hon jobbat så mycket. Sökte hon ”bekräftelse”? Ville ha ”kvitto på att jag är något värd”?

Inga agitationsmemoarer men inte heller någon tvekan om att Siw Malmkvist förblivit Siw Malmkvist. När hon fick skivkontrakt och karriären inleddes så tog skivbolaget Metronome hand om henne, på gott och ont. **Anders Burman** bestämde vilka låtar hon skulle spela in och Siw Malmkvist lydde. Börje Ekberg skötte turnéerna.

”Tunna skivor” är en högst läsvärd självbiografi, titulerad efter en av hennes mest ihågkomna inspelningar, med både tunnare och tjockare skivor ur hennes liv.

BE

och sig själv. Försöka förstå hur beteenden, våldsamhet och ilska, kan ärvas från generation till generation: en far blir som sin far som blev som sin far. ”Du och jag, farsan” är en (själv)biografi över två artister men också en allmänmännisklig bok om svårigheten att hantera detta liv som vi måste lära oss att hantera om vi ska leva.

”Jag har som artist”, skriver CajsaStina Åkerström, ”lyckats

skaffa mig mentala redskap som i avgörande lägen lurar mig att känna mig stark, trygg och som om jag hade total kontroll över situationen. Effekterna av det har positivt nog smittat av sig en del på mitt privata jag.”

Hon frågar sin far, efteråt och postumt: ”Var det likadant för dig? Eller tog alkoholen udden av yrkets alla eventuella positiva effekter?”

BE

Stefan Warnqvist

Vägen till sångerna – Samtal om kreativitet och låtskrivande

BTJ FÖRLAG

I egenskap av sångpoet, gitarr- och pianoklinkare på amatörnivå är det alltid kul att läsa om mer professionella sångpoeter och låtskrivare. Varifrån hämtas influenserna? Hur gör de sina låtar? Vilka syften har de med låtskrivandet?

Stefan Warnqvist pratar med ett drygt 20-tal svenska sångpoeter, låtskrivare och musiker: Asha Ali, Miss Li, Timo Räisänen, Elin Ruth Sigvardsson, Edith Söderström, Sofia Talvik, Nicke Borg (i Backyard Babies och Homeland), Dungen (Gustav Ejstes), Taken By Trees (Victoria Bergsman), Ellekari Larsson Sander och Leo Svensson (bägge

i The Tiny) med flera.

Många kvinnliga sångpoeter och kompositörer; också många namn som nog är ganska okända för de flesta (de uppräknade hör till de mest kända). Ofta bra intervjuer av modellen fråga och svar. Warnqvist är väl inlyssnad och påläst – artisterna svarar villigt och utförligt. Men samtalens fokus hamnar inte på ”kreativitet och låtskrivande”, som det står i undertiteln. Resultatet blir mer av artistpresentationer.

Lite synd, tycker jag. Samtidigt som det är intressant och bra att så många mindre kända artistnamn presenteras i bokform. Men ska amatörsångpoeter kunna använda en sån här bok för att inspireras i sitt eget låtskrivande så bör det väl helst finnas en innehållslig relation, både poetiskt och musikaliskt, mellan läsaren och de intervjuade. Jag hade gärna sett att några av Sveriges mest kända sångpoeter och låtskrivare – fem, sex, sju stycken – också funnits med i boken.

BE